

§ 233

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta nuorisolain ja siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

HEL 2022-002982 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle seuraavan lausunnon:

Lakimuutosta koskevat yleiset huomiot

Helsingin kaupunki pitää luonnosta hallituksen esitykseksi nuorisolain muuttamiseksi sekä siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen muuttamista pääosin kannatettavana.

Lakimuutoksella vakiinnutetaan Harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Lisäksi muutoksella lisätään valtakunnallisten nuorisotalojen järjestöjen, valtakunnallisten nuorisotalojen osaamiskeskusten ja nuorisokeskusten valtionavustuksen hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvien menettelytapojen sujuvuutta ja tehostetaan säännösten läpinäkyvää soveltamista.

Muutoksessa tehdään tarpeellisia päivityksiä liittyen valtionavustusta saavien toimijoiden toiminnan vaikuttavuuden arviointiin sekä avustamisen läpinäkyvyyteen. Erityisesti hyviä uudistuksia ovat painotus vaikuttavuuden arviointiin sekä mahdollisuus poistaa lyhyemmässä ajassa valtionavustusten piiristä toimijat, jotka eivät täytä nuorisolain kriteereitä. Samalla kun vaikuttavuuden arviointia kehitetään on tärkeää varmistaa arvioinnille läpinäkyvät kriteerit, jotta hakijoille on jatkossa selvää, miten toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan.

Nuorisotalojen uusiutumista tulee edistää helpottamalla uusien toimijoiden pääsemistä valtionavustusten piiriin. Nykytilanteessa valtionavustujajärjestelmä suosii vakiintuneita toimijoita. On tärkeää ylläpitää myös kansalaisyhteiskunnan nuorisotyölle tuottamia tarpeellisia ja vakiintuneita palveluita, mutta nuorisotalojen tulee pystyä uusiutumaan ajan mukana.

Harrastamisen Suomen malli (lain 12 a ja 21 a §:t)

Helsingin kaupunki pitää Harrastamisen Suomen mallin säätämistä lailla kannatettavana. Harrastamisella on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Hyvä vapaa-aika on tärkeää identiteetin kehittymiselle ja elämän merkityksellisyydelle.

Mallin rahoitus valtionavustuksella on parempi ratkaisu kuin rahoituksen vieminen valtionosuuksiin kunnille. Valtionavustuksia myönnettäessä on varmistettava, että niissä huomioidaan avustusta hakevan kunnan lasten ja nuorten määrä, koska erityisesti suurissa kunnissa Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan kulut ovat suuremmat kuin pienemmissä kunnissa. On myös tärkeää, että palveluja voidaan jatkossakin ostaa erilaisilta toimijoilta.

Avustamisen kriteeriksi tulisi lisätä myös lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa. Suomen Harrastamisen mallin tarkoituksena on mahdollistaa harrastus kaikille lapsille ja nuorille. Mallin valmistelun taustalla on ollut lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksissa ja kouluterveyskyselyissä esiin nousut tulokset, jonka mukaan noin kymmenen prosenttia lapsista ja nuorista ei harrasta mitään. Lakia säädettyä tulee ottaa huomioon, että lapsia ja nuoria osallistuu harrastustoimintaan eri taustoista. Esimerkiksi Helsingissä harvemmallalla ulkomaalaistaustaisella lapsella ja nuorella on jokin viikoittainen harrastus suomalaistaustaisiin verrattuna. Myös liikkuminen on polarisoitunut. Yhdenvertaisuuden huomioon ottaminen tarkoittaa sitä, että Harrastamisen Suomen mallin vaikuttavuutta tulee pyrkiä lisäämään juuri niiden lasten ja nuorten kohdalla, joilla on eniten vaikeuksia päästä harrastamaan.

Alueellinen eriytyminen tulee vastaan isoissa kaupungissa kaikessa lasten ja nuorten toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa. Lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa kytkeytyvät merkittävästi tavoitteeseen vähentää yhteiskunnallista eriarvoistumiskehitystä, mikä ilmenee kunnissa myös alueellisina eroina.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnan saamaa valtionavustusta ei voida jakaa eteenpäin avustuksena. Valtionavustusten kanavoimista pienemmille toimijoille tulee selvittää ja tarvittaessa reagoida siihen kunnan tai valtion toimin.

Valtakunnalliset nuorisotalot (lain 19 § ja asetuksen 7 ja 8 §:t)

Osaamiskeskusten asettamisessa tulee ottaa huomioon toiminnan pitkäjänteisyys. Suomalaisessa nuorisotyössä on tarvetta osaaville organisaatioille, joilla on mahdollisuus tarjota vakiintuneita palveluja pitkällä aikavälillä. Osa nykyisistä osaamiskeskuksista on toiminut jo edellisen nuorisolain aikana ns. palvelukeskuksena. Ottaen huomioon valtioneuvoston asetuksen 8 §:ssä säädetty toimintakeskuksen laatuun ja laajuuteen liittyvät kriteerit, hakijalle on tosiasiallisesti etuna se, että osaamiskeskus on jo vakiintunut organisaatio. Tällöin vain valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman kauden pituuteen sidottu aikajänne luo turhaa epävarmuutta osaamiskeskusten toiminnan suunnittelulle.

28.03.2022

Asia/11

Osaamiskeskusten haussa tulisi mahdollistaa myös se, että osaamiskeskus voi vastata laajasti valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteisiin, eikä toimintaa tarvitse rajata pelkästään ohjelman painopisteisiin.

Valtionavustushaun prosessia tulisi kehittää erityisesti liittyen läpinäkyvyyteen, koska osaamiskeskukset ovat keskenään hyvin erilaisia organisaatioita. Hakuvaiheessa tulisi olla selvää, kuinka laajoja osaamiskeskuksia tarvitaan (esim. henkilöstön, budjetin ja yhteenliittymien kokuokka).

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö
- 2 Luonnos hallituksen esitykseksi nuorisolain muuttamisesta
- 3 Luonnos valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- 4 Lagförslag på svenska
- 5 Statsrådets förordning på svenska

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt kaupungin lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta nuorisolain muuttamiseksi sekä siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Nykyinen nuorisolaki on tullut voimaan vuoden 2017 alusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan laki on osoittautunut selkeäksi ja käytännössä toimivaksi, mutta eräät valtionapukelpoisuutta ja avustusprosessia koskevat säännöksiä vaativat tarkistamista. Tarkistamistarpeet liittyvät säännöksiin, jotka koskevat valtakunnallisten nuorisolan järjestö-

28.03.2022

Asia/11

jen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten sekä nuorisokeskusten valtionapukelpoiseksi hyväksymistä, vuosiaavustusprosessia ja avustuskäytäntöjä. Tavoitteena on lisätä valtionapukelpoisuuden hyväksymiseen ja valtionavustusten myöntämiseen liittyvän menettelyn sujuvuutta ja tehostaa säännösten läpinäkyvää soveltamista.

Edellä mainittujen tarkistusten lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallista. Lakimuutoksella vakiinnutetaan mallin mukainen harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, ja tätä kautta edistetään perusopetukseen osallistuvien nuorten mahdollisuutta mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen. Lakimuutoksen jälkeen toiminta rahoitetaan valtionavustuksilla aiemman hankerahoituksen sijaan. Ehdotetuissa säännöksissä määritellään edellytykset, joita noudattaen kunta voisi halutessaan järjestää mallin mukaista harrastustoimintaa nuorille, sekä perusteet valtionavustuksen myöntämiselle.

Lausunnon antamisen määräaika on 7.4.2022 ja se annetaan lausuntopalvelu.fi kautta.

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n mukaan kaupungin lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on antanut asiasta lausuntonsa kaupunginhallitukselle 15.3.2022. Asiaa on Harrastamisen Suomen mallin osalta valmisteltu yhteistyössä myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoiden kanssa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö
- 2 Luonnos hallituksen esitykseksi nuorisolain muuttamisesta
- 3 Luonnos valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- 4 Lagförslag på svenska
- 5 Statsrådets förordning på svenska

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 15.03.2022 § 49

HEL 2022-002982 T 03 00 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää luonnosta hallituksen esitykseksi nuorisolain muuttamiseksi pääosin kannatettavana. Lakimuutoksessa tehdään tarpeellisia päivityksiä liittyen toiminnan vaikuttavuuden arviointiin sekä avustamisen läpinäkyvyyteen. Samalla kuin vaikuttavuuden arviointia on tärkeää kehittää, tulee vaikuttavuuden arvioinnin kriteerien olla jatkossa selviä hakijoille. Lisäksi lautakunta katsoo, että valtionavustuksissa tulee mahdollistaa nuorisoalan uudistuminen niin, että uusilla hakijoilla on parempi mahdollisuus päästä avustusten piiriin.

Osaamiskeskustoiminnassa tulee katsoa alan tarpeita pitkäjänteisesti. Osaamiskeskusten haussa tulisi mahdollistaa myös se, että osaamiskeskus voi vastata laajasti valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman tavoitteisiin.

Erityisesti Suomen harrastamisen mallista säätäminen valtionavustuksilla tuettavaksi toiminnaksi on oikeasuuntainen lisäys lakiin. Lautakunta kuitenkin katsoo, että lakia säätäessä on vielä kiinnitettävä erityisesti huomiota yhdenvertaisuuteen lasten ja nuorten harrastamisessa. Lisäksi Suomen harrastamisen mallin avustuksissa on otettava huomioon avustusta hakevan kunnan lasten ja nuorten määrä.

Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

Helsingin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että esitetyt muutokset nuorisolakiin ovat pääosin hyviä. Erityisesti hyviä uudistuksia ovat vaikuttavuuden arvioinnin painotus sekä mahdollisuus poistaa lyhyemmässä ajassa valtionavustusten piiristä toimijat, jotka eivät täytä nuorisolain kriteereitä. Vaikuttavuuden arvioinnin säätämisessä nuorisolain asetukseen tulee varmistaa selvät kriteerit vaikuttavuuden osoittamiseksi, jotta hakijoille on selvää ja läpinäkyvää, miten toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan hakijoiden kohdalla.

Samalla lautakunta katsoo, että nuorisoalan uusiutumista tulee edistää helpottamalla myös uusien toimijoiden pääsemistä valtionavustusten piiriin. Nykytilanteessa valtionavustusjärjestelmä suosii vakiintuneita toimijoita. On tärkeää ylläpitää myös kansalaisyhteiskunnan nuoriso-

työlle tuottamia tarpeellisia, vakiintuneita palveluita, mutta nuorisolan tulee pystyä uusiutumaan ajan mukana.

Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Helsingin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää harrastamisen Suomen mallin säätämistä lailla kannatettavana. Harrastamisella on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Hyvä vapaa-aika on tärkeää identiteetin kehittymiselle ja elämän merkityksellisyydelle. Mallin rahoitus valtionavustuksella on parempi ratkaisu kuin mallin rahoituksen vieminen valtionosuuksiin kunnille.

Koskien lain pykälää 21 a § lautakunta ehdottaa, että harrastamisen Suomen mallin rahoitus säädetään riippuvan valtionavustusta hakevan kunnan lasten ja nuorten määrästä. Tarvetta lisää myös se, että erityisesti suurissa kunnissa Suomen mallin harrastustoiminnan kulut ovat kalliimmat, kuin pienemmissä kunnissa.

Lautakunta ehdottaa, että lakiin kirjataan avustamisen kriteeriksi myös lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa. Suomen harrastamisen mallin tarkoitus on mahdollistaa harrastus kaikille lapsille ja nuorille. Mallin valmistelun taustalla on ollut lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksissa ja kouluterveyskyselyissä noussut tulos, jonka mukaan noin 10 % lapsista ja nuorista ei harrasta mitään. Lakia säätäessä tulee ottaa huomioon, että lapsia ja nuoria osallistuu harrastustoimintaan eri taustoista. Esimerkiksi Helsingissä harvemmallä ulkomaalais-taustaisella lapsella ja nuorella on jokin viikoittainen harrastus suomalais-taustaisiin verrattuna. Myös liikkuminen on polarisoitunut. Yhdenvertaisuuden huomioon ottaminen tarkoittaa sitä, että lain uudistuksessa tulee pyrkiä lisäämään harrastamisen mallin vaikuttavuutta juuri niiden lasten ja nuorten osalta, joilla on eniten vaikeuksia päästä harrastamaan.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnan saamaa valtionavustusta ei voida jakaa eteenpäin avustuksena. Lautakunta katsoo, että sitä, miten valtionavustusten kanavoimista pienemmille toimijoille edistetään tulee selvittää ja tarvittaessa reagoida kunnan tai valtion toimin.

Lausunto valtakunnallisia nuorisolan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Helsingin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että osaamiskeskusten asettamisessa tulee ottaa huomioon toiminnan pitkäjänteisyys. Suomalaisessa nuorisotyössä on tarvetta osaaville organisaatioille, joilla on mahdollisuus tarjota palveluja pitkäjänteisesti. Jo nykyisistä osaamiskeskuksista osa on toiminut edellisen nuorisolan aikana ns.

palvelukeskuksena. Ottaen huomioon 8 §:ssä säädetty toimintakeskuk-
sen laatuun ja laajuuteen liittyvät kriteerit, on tosiasias-
sa hakijalle etuna se, että osaamiskeskus on jo vakiintunut organisaatio. Tällöin vain val-
takunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman kauden pituuteen si-
dottu aikajänne luo turhaa epävarmuutta osaamiskeskusten toiminnan
suunnittelulle.

Osaamiskeskusten haussa tulisi mahdollistaa myös se, että osaamis-
keskus vastaa laajasti valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjel-
man tavoitteisiin, eikä toimintaa tarvitse rajata pelkästään ohjelman
painopisteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi kehittää myös valtionavustushaun
prosessia, erityisesti liittyen läpinäkyvyyteen. Osaamiskeskukset ovat
keskenään hyvin erilaisia organisaatioita. Hakuvaiheessa tulisi olla sel-
vempää, kuinka laajoja osaamiskeskuksia tarvitaan esimerkiksi henki-
löstön, budjetin ja yhteenliittymien kokoluokalta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta tarkasti pöytäkirjan tämän asian osal-
ta heti.

Esittelijä

nuorisoasiainjohtaja
Mikko Vatka

Lisätiedot

Martti Rasa, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 28748
martti.rasa(a)hel.fi